

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره مبارکه تکاثر

استاد ضرابی آدر ۱۳۹۹

جلسه سوم ۹۹/۹/۱۶

آیه شریفه : «حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ (۲) - تا این که به قبرهای خود درآیید. (۲)»

عنوان : مردم خوابند وقتی مردند بیدار می‌شوند

حدیثی از پیامبر مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) است که می‌فرماید:

«النَّاسِ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهُوا - مردم در خوابند و زمانی که مردند بیدار

می‌شوند.» (مجموعه ورام، ج ۱، ص ۱۵۰).

انسان خوابیده از گذشته و از آنچه اکنون می‌گذرد بی‌خبر و بی‌تفاوت است؛ در

مقابل در عالم خواب می‌بیند که از امکاناتی برخوردار است؛ ثروت و

مکنت، جایگاه و موقعیتی دارد اما وقتی بیدار شد می‌بیند که از آنها که در خواب

داشت خبری نیست. هنگام مرگ می‌بیند که حتی اعضاء و جوارح او در کنترل

و اراده او نیستند، چه برسد به مال و ثروت و فرزندان و غیر آن. ما در اینجا

خوابیم چون فکر می‌کنیم اینها مال ماست.

يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ -

آن روزی که همه خلق پدیدار شوند (و نیک و بدشان آشکار گردد) که هیچ کرده

آنها بر خدا پنهان نباشد. در آن روز سلطنت عالم با کیست؟ با خدای یکتای بس

قاهر منتقم است.» (غافر/۱۶)

دیگر اینکه ما در دنیا، زمین و آسمان و کوه و دریا و درختان و همه آنچه را

می‌بینیم تعبیرش را نمی‌دانیم و وقتی مردیم و از این خواب بیدار شدیم می‌فهمیم

که زمین زیر پای ما چه می‌گوید. « وَ قَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا * يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا - و انسان بگوید: زمین را چه شده است؟ (که اینگونه سخت می‌لرزد). در آن روز زمین خبرهای خود را بازگو کند. » (زلزال/۳)

و یا در دنیا که هستیم نمی‌دانیم اعضای بدن و قوای حسی ما چه می‌گویند ولی وقتی مریدیم می‌فهمیم: « وَقَالُوا لَجُلُودِهِمْ لَمْ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ - و آنها به اعضاء بدن گویند: چرا بر اعمال ما شهادت دادید؟ آن اعضاء جواب گویند: خدایی که همه موجودات را به نطق آورد ما را نیز گویا گردانید و او شما را نخستین بار بیافرید و باز به سوی او بازگردانیده می‌شوید. » (فصلت/۲۱)

انسان در دنیا فقط می‌نگرد ولی نمی‌داند تفسیر شناور بودن ابرها در آسمان یعنی چه؟ نمی‌داند معنی درخت یعنی چه؟ آبی که زلال و شفاف است یعنی چه؟ و... اما تفسیر همه اینها را بعد از مرگ خواهد دانست .

انسان در دنیا نمی‌فهمد اعمال او تا چه حد در دیگران و نسل‌های پس از او و در خود او و در احوال زمین و آسمان و دیگر موجودات اثر داشته است وقتی مرد خواهد فهمید. « قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ - بگو: عاقبت مرگی که از آن می‌گریزید شما را البته ملاقات خواهد کرد و پس از مرگ به سوی خدایی که دانای پیدا و پنهان است بازگردانیده می‌شوید و او شما را به آنچه می‌کرده‌اید آگاه می‌سازد. » (جمعه/۸)

کسی که در دنیا خود را پادشاه می‌بیند یا فقیر می‌بیند یا معلم یا هنرمند و هنرپیشه و دانشمند و ... همه را خواب می‌بیند زیرا وقتی بمیرد و پرده‌ها کنار رود می‌بیند که در حقیقت چکاره بوده است و خبر نداشته.

حتی تصویری که انسان از خود مشاهده می‌کند: زشت یا زیبا ، سفید یا سیاه آن چیزی نیست که در واقع وجود دارد و حتی انسان یا حیوان بودن او ... وقتی مرد می‌فهمد که در حقیقت کیست؟

که باشم من مرا از من خبر کن چه معنی دارد اندر خود سفر کن
مسافر چون بود رهرو کدام است که را گویم که او مرد تمام است

عنوان : اولیاء خدا بیدارند

البته این خواب غفلت برای کسانی است که در دنیا اهل تدبر و اندیشه نیستند و آنها هم که هستند بخشی از تفسیر آن را می‌فهمند و بعد از مرگ است که متوجه می‌شوند آنچه که می‌دانستند در مقابل آنچه می‌بینند بسیار ناچیز بوده است . و این علی (علیه السلام است) که می‌گوید « لَوْ كُشِفَ الْغَطَاءُ مَا إِزْدَدْتُ يَقِينًا - اگر پرده از پیش دیدگانم برداشته شود بر یقین من چیزی افزوده نمی‌شود. » (ارشاد القلوب/ ج ۱، ص ۲۹۹)

عن رسول الله (صلى الله عليه و آله) - في قوله تعالى : «يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا» . يُحْشَرُ عَشْرَةُ أَصْنَافٍ مِنْ أُمَّتِي أَشْتَاتًا... فَأَمَّا الَّذِينَ عَلَى صُورَةِ الْقِرَادَةِ فَالْقَتَاتُ مِنَ النَّاسِ ، و أَمَّا الَّذِينَ عَلَى صُورَةِ الْخَنَازِيرِ فَأَهْلُ السُّحْتِ ، و أَمَّا الْمُنْكَسُونَ عَلَى رُؤُوسِهِمْ فَأَكَلَةُ الرَّبَا ، و الْعُمِيُّ الْجَائِرُونَ فِي الْحُكْمِ ، و الصُّمُّ و الْبُكْمُ الْمُعْجَبُونَ بِأَعْمَالِهِمْ ، و الَّذِينَ يَمْضَغُونَ بِالسِّنْتِهِمْ فَالْعُلَمَاءُ و الْقُضَاةُ الَّذِينَ خَالَفَ أَعْمَالَهُمْ أَقْوَالَهُمْ ، و الْمُقَطَّعَةُ أَيْدِيهِمْ و أَرْجُلُهُمُ الَّذِينَ يُؤْذُونَ الْجِيرَانَ ، و الْمُصَلَّبُونَ عَلَى جُدُوعٍ مِنْ نَارٍ فَالسُّعَاةُ بِالنَّاسِ إِلَى السُّلْطَانِ ، و الَّذِينَ أَشَدُّ نَتْنَا مِنَ الْجَيْفِ فَالَّذِينَ يَتَمَتَّعُونَ بِالشَّهَوَاتِ و اللَّذَاتِ و يَمْنَعُونَ حَقَّ اللَّهِ فِي أَمْوَالِهِمْ ، و الَّذِينَ يَلْبَسُونَ الْجُبَابَ فَأَهْلُ الْفَخْرِ و الْخِيَلَاءِ - پیامبر خدا صلی الله علیه و آله - درباره آیه «روزی که در صور دمیده شود گروه گروه بیايید (النبا/ ۱۸)» فرمود : ده گروه از امت من به

صورت پراکنده محشور می شوند... و اما کسانی که به صورت بوزینه محشور می شوند مردمان سخن چینند، اما کسانی که به صورت خوک محشور می شوند حرام خوارانند، و اما کسانی که به صورت وارونه محشور می شوند ربا خوارانند، و کسانی که نابینا محشور می شوند آنانند که در حکم دادن حق کشی می کنند، و کسانی که کر و لال محشور می شوند آنانند که به اعمال خود مغرورند، و کسانی که زبانهایشان را می جوند، عالمان و قاضیانی هستند که کردارشان بر خلاف گفتارشان است، و کسانی که دست و پا بریده محشور می شوند آنانند که همسایگان خود را می آزارند، و به دار آویختگان بر شاخه های آتش آنانند که نزد حکمران از مردم سعایت می کنند، و کسانی که بد بوتر از مردارند آنانند که در پی شهوتها و لذتها می روند و حق خدا را از اموال خود نمی پردازند، کسانی که جبه پوشیده محشور می شوند فخر فروشان و متکبرانند. (مجمع البیان / ۶۴۲/۱۰)

چنگ در گفته یزدان و پیغمبر زن و بس

کانچه قرآن و خبر نیست فسانه است و هوس

عنوان : کاروانیان در خواب

در قرآن کریم می خوانیم : « وَ فِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ * وَ فِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ - در زمین برای اهل یقین نشانه هایی [بر توحید، ربوبیت و قدرت خدا] است. و [نیز] در وجود شما [نشانه هایی است] آیا نمی بینید؟ » (ذاریات/ ۲۰)

خوشا به حال آنها که اهل خلوت و بیداری شبانند و در خلقت خود و جهان آفرینش می اندیشند. معلوم است که آنهایی که چون مردگان شب تا صبح را خوابیده اند از خود بی خبرند. (هر کس سحر ندارد از خود خبر ندارد)

در فرمایشات امیر مؤمنان علی (علیه السلام) می خوانیم که فرمودند: «أَهْلُ الدُّنْيَا كَرَكَبٍ يُسَارُ بِهِمْ وَ هُمْ نِيَامٌ - اهل دنیا مانند کاروانی هستند که ایشان را می برند

در حالیکه خوابند (و آگاه نیستند که ناگهان راه طی شده به جایگاه همیشگی رسیده اند و منادی فریاد میکند: فرود آئید و بار بگشائید. « نهج البلاغه، حکمت/۶۱) رسول اکرم (ص): «الَّيْلُ وَالنَّهَارُ مَطِيئَانِ فَاَرْكَبُوهُمَا بِلَاغَا إِلَى الْآخِرَةِ - شب و روز، دو مرکب رهوراند. پس برای رسیدن به آخرت، از آنها بهره بگیرید.» (الخصال، ج ۱، ص ۶۸) دو مرکبی که خسته نمی‌شوند. ما سواریم و مرکب ما زمان است و زمان هم گذراست توقف ندارد و می‌برند تا به مقصدی که همان گورستان است.

ای جان خبرت هست که جانان تو کیست وی دل خبرت هست که مهمان تو کیست
ای تن که بهر حيله ره می جویی او می کشدت ببین که جویان تو کیست

عنوان : بمیرید قبل از آنکه شما را بمیرانند

حکمت حقیقی که در آیه شریفه آمده: «وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا - و هر که را به حکمت و دانش رسانند درباره او مرحمت و عنایت بسیار کرده‌اند و این حقیقت را جز خردمندان متذکر نمی‌شوند» (بقره/۲۶۹) جاذبه‌ای عقلانی است بر ضد کشش‌های نفسانی، هر اندازه در جان انسان قوت بگیرد، به همان اندازه، تمایلات نفسانی ضعیف می‌شوند، تا مرحله‌ای که کاملاً از بین بروند. در این مرحله است که عقل به‌طور کامل، احیاء می‌شود و انسان زمام خود را به دست می‌گیرد و از آن پس، انگیزه‌ای برای انجام دادن کارهای ناشایست، باقی نمی‌ماند. پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: «مُوتُوا قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا - قبل از این که مرگ شما فرا برسد و شما را به قبر ببرند بمیرید. (بیاید زنده شوید و با فهم و اراده باشید.)» (بحار الانوار ج ۷۲، ص ۵۹).

امیرمؤمنان علی (ع) در فرازی از یکی از خطبه‌هایش در توصیف سالک الی الله و پوینده راه خدا می‌فرماید: «قَدْ أَحْيَا عَقْلَهُ وَ أَمَاتَ نَفْسَهُ، حَتَّى دَقَّ جَلِيلُهُ وَ

لَطْفَ غَلِيظُهُ، وَ بَرَقَ لَهُ لَامِعٌ كَثِيرُ الْبَرَقِ، فَأَبَانَ لَهُ الطَّرِيقَ وَ سَلَكَ بِهِ السَّبِيلَ، وَ تَدَافَعَتْهُ الْأَبْوَابُ إِلَى بَابِ السَّلَامَةِ وَ دَارِ الْإِقَامَةِ، وَ ثَبَّتَتْ رِجْلَاهُ بِطَمَأْنِينَةٍ بَدَنِهِ فِي قَرَارِ الْأَمْنِ وَ الرَّاحَةِ بِمَا اسْتَعْمَلَ قَلْبُهُ وَ أَرْضَى رَبَّهُ - خردش را زنده گردانید و نفسش را میرانید. تا پیکر ستبر او لاغر شد و دل سختش به لطافت گرایید.

فروغی سخت روشن بر او تابید و راهش را روشن ساخت و به راه راستش روان داشت. به هر در زد و درها او را به آستان سلامت و سرای اقامت راندند. و به آرامشی که در بدنش پدید آمده بود، پاهایش در قرارگاه ایمنی و آسایش استوار بماند. دل خود را به کار واداشت و پروردگارش را خشنود ساخت. « (نهج البلاغه، خطبه ۲۲۰)

وه که بس بیخبر از غلغل چندین جرسی
حیف باشد چو تو مرغی که اسیر قفسی

کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش
بال بگشا و صفیر از شجر طوبی زن